

FOLKETINGET

Det finanspolitiske rammeværk: Budgetlov, udgiftslofter og sanktioner

CENTRALE BEGREBER

Med budgetloven er der med virkning fra 2014 indført et nyt udgiftspolitisk styringssystem. Det betyder, at der skal vedtages bindende årlige udgiftslofter for stat, regioner og kommuner for en 4-årig periode.

Udgiftslofterne udgør en øvre grænse for de årlige udgifter på et givent område.

Der er fem udgiftslofter i budgetloven, jf. tabellen nedenfor.

Udgiftslofterne indbefatter som udgangspunkt ikke ledighedsrelaterede udgifter. Det betyder eksempelvis, at udgifter til arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp ikke er omfattet.

Af andre udgifter, der ikke er omfattet skal fremhæves det offentlige anlægsudgifter og statens renteudgifter.

EU-LOVGIVNING

Budgetloven implementerer bl.a. finanspagtens krav til det offentlige strukturelle saldo i dansk lov, der på grund af covid-19-pandemien, er sat ud af kraft i 2020, 2021 og 2022 jf. faktaark om den offentlige saldo.

Ligesom EU's finanspolitiske regler indeholder budgetloven klausuler, der tillader Danmark at fravige fra de finanspolitiske krav, såfremt der er en ekstraordinær økonomisk krise eller begivenhed.

Finanspagten stiller ikke krav om lovfastsatte udgiftslofter, som Danmark aktuelt har vedtaget.

LÆS MERE HER:

FM: [Budgetlov og udgiftslofter Budgetloven \(Lov nr. 547 af 18. juni 2012\)](#)

[De Økonomiske Råd: Dansk Økonomi, efterår 2019](#)

Budgetloven blev vedtaget af i Folketinget (V, S, RV, SF og KF) i juni 2012 og har i praksis haft virkning fra finansåret 2014. LA og DF har dog stemt for lovforslagene om sanktioner over for kommunerne og regionerne, der understøtter overholdelse af udgiftslofterne i budgetloven.

Med budgetloven er finanspagtens krav til de offentlige finanser implementeret i dansk lovgivning, jf. faktaark om den offentlige saldo.

Udgiftslofter

Med budgetloven blev der indført udgiftslofter for stat, kommuner og regioner. Udgiftslofterne sætter en øvre grænse for de årlige udgifter på de loftbelagte områder og omfatter ca. ¾ af de samlede offentlige udgifter i stat, kommuner og regioner. Udgiftslofterne fastsættes med udgangspunkt i en fremskrivning af dansk økonomi, der bl.a. skal overholde regeringens mål for de offentlige finanser.

Udgiftslofterne dækker en rullende 4-årig periode. De første udgiftslofter for 2014-2017 blev vedtaget i 2013. Der fastsættes årligt udgiftslofter for et nyt fjerde år. Det sker samtidigt med finansloven vedtages.

Som udgangspunkt placeres det finanspolitiske råderum under det statslige delloft for driftsudgifter.

Udgiftsstyring fortsat 1-årig sigte

Den konkrete fordeling af lofterne mellem de tre sektorer (kommuner, regioner og staten) aftales først efterfølgende i forbindelse med de 1-årige aftaler om kommunernes og regionernes økonomi og vedtagelse af det årlige bloktilskudsaktstykke om fastsættelse af statens bloktilskud til kommuner og regioner.

Som følge af kommune og regionsaftalen 2022 blev der med bloktilskudsaktstykket fra juni 2021 således omprioriteret midler fra det statslige delloft for driftsudgifter til det kommunale udgiftsloft og det regionale delloft for sundhedsområdet og det regionale delloft for udviklingsopgaver.

Udgiftsstyringens 1-årige sigte har dermed ikke ændret sig med budgetloven, selv om udgiftslofterne dækker en 4-årig periode.

Økonomiske sanktioner

Overholdelsen af udgiftslofterne er understøttet af økonomiske sanktioner i forhold til både budgetter og regnskaber.

Kommunernes serviceudgifter

Finansministeren kan nedsætte bloktilskuddet med op til 3 mia. kr. i det efterfølgende år, hvis kommuners serviceudgifter i budgetter og regnskaber ikke overholder en række fastsatte krav.

Regionernes driftsudgifter

Finansministeren kan nedsætte bloktilskuddet med op til 1 mia. kr. i det efterfølgende år, hvis regionernes driftsudgifter i budgetter og regnskaber ikke overholder en række fastsatte krav.

Staten

Grundlaget for bemyndigelse til afholdelse af udgifter for staten er finansloven. Sanktioner ved udgiftsskred under det statslige delloft for indkomstoverførsler er lempeligere end under det statslige delloft for driftsudgifter, da indkomstoverførslerne overvejende består af lovbundne bevillinger. De kan være svære at styre, da de afhænger af aktiviteten på området.

Tabel over udgiftslofter for stat, kommuner og regioner

Mia. kr. (2022-priser)	2022
Det statslige delloft for driftsudgifter	223,4
Det statslige delloft for indkomstoverførsler	289,4
Det kommunale udgiftsloft	275,6
Det regionale delloft for sundhedsområdet	124,2
Det regionale delloft for udviklingsopgaver	2,7

Kilde: Finansloven for 2022

FOLKETINGET

For særligt interesserede

Reglerne vedrørende budgetloven og udgiftslofterne er komplekse. Nedenfor dykkes ned i fire aspekter. Oplysningerne er tiltænkt særligt interesserede. For en uddybning kontakt økonomisk konsulent Birgitte Lange (3335), Birgitte.lange@ft.dk.

COVID-19 udgifter i 2022 undtaget fra udgiftslofter

Finansministeren har undtaget direkte udgifter til håndtering af den ekstraordinære situation vedr. COVID-19 i 2022 - ligesom i 2020 og 2021 - fra udgiftslofterne ved anvendelse af budgetlovens § 12. Det vil dermed været muligt at afholde COVID-19-relaterede udgifter i både stat, kommuner og regioner i 2022 uden at fortrænge andre udgifter. Udgifterne anses som engangsforhold og kan der afholdes uden konsekvenser for overholdelsen af budgetlovens underskudsgrænse

Kilde: Aktstykke nr. 123 (2019-20), BEK nr. 2101 af december 2020 og BEK nr. 2552 af december 2021

Udsvingsbuffer

I forbindelse med loftfastsættelsen for 2025 har regeringen indregnet en udsvingsbuffer på 2,9 mia. kr. 2025 (2022-priser) under det statslige delloft for indkomstoverførsler til uforudsete udsving. Udsvingsbufferen udgør ca. 1 pct. af det statslige delloft for indkomstoverførsler. Det svarer til den indregnede udsvingsbuffer i forbindelse med genfastsættelsen af det statslige delloft for indkomstoverførsler for 2022-24 i august 2020.

Kilde: Finansministeriet (august 2021): Opdateret 2025-forløb: Grundlag for udgiftslofter 2025

Anlægsloft i 2022

Der er ikke et loft for anlægsudgifter i budgetloven. I forbindelse med de årlige økonomiaftaler med KL og Danske Regioner bliver der i nogle år aftalt et egentligt øvre loft for anlægsinvesteringerne (anlægsloft) for det følgende år for kommunerne under ét og regionerne under ét. Et anlægsloft indebærer, at en andel af kommunernes og regionernes bloktilskud på henholdsvis 1 mia. kr. og 0,5 mia. kr. betinges af, at budgetterne lever op til de aftalte rammer for anlægsudgifterne. Sanktionsmekanismen er dermed kun relevant i de år, hvor der aftales et anlægsloft. For 2022 har man aftalt et anlægsloft for både kommunerne og regionerne.

Kilde: Finansministeriet (juni 2021): Aftaler om den regionale og kommunale økonomi

Tendens til at prioritere udgifter udenfor udgiftslofter?

I budgetloven er der ikke et loft eller en øvre grænse for størrelsen af skattnedsættelser og øvrige initiativer udenfor udgiftslofterne i de årlige finanslove, så længe underskudsgrænsen for den strukturelle saldo på 0,5 pct. af BNP overholdes. Der er således forskel på loftsbelagte udgifter og udgifter som følge af fx skattnedsættelser, idet der jo en grænse for udviklingen i de loftsbelagte udgifter.

Kilde: De Økonomiske Råd (2019): Dansk Økonomi, efterår 2019

Budgetloven skal snart revideres

Finansministeriet forventes at fremsætte et lovforslag til revision af budgetloven i anden halvdel af februar 2022. Revisionen af budgetloven er dog udsudt af flere omgange.

Kilde: Statsministeren (december 2021): december-redegørelsen om afviklingen af lovprogrammet 2021/22

Vismændene efterspørger klarere regler for justering af udgiftslofter

Budgetloven omfatter et regelsæt for, hvornår udgiftslofterne kan justeres efter vedtagelsen. Vismændene vurderer, at de nuværende regler er uklare og de med fordel kan præciseres i forbindelse med en revision af budgetloven.

Kilde: De Økonomiske Råd (2019): Dansk Økonomi, efterår 2019